

Előfizetési feltételek:
helyben hához hord-
va vagy vidékre postán
küldve
Egész évre 6 frt — kr
Fél évre 3 frt — kr
Negyedévre 1 frt 50 kr

Hirdetések díja:
□ centiméterenként 3
kr. Kereskedők és gyá-
rosok külön árkedvez-
ményben részesülnek.
Bélyegdíj 30 kr.

Nyilttér sora 20 kr.

KÖZÉRDEK

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI LAP.

Megjelenik hetenkint kétszer: csütörtökön és vasárnap.

Szerkesztői Iroda
és
kiadóhivatal:

CIRNER és LINGNER
Főter 38. szám alatt,
hova ugy a lap szelle-
mi részét illető köz-
lemények, mint az
előfizetések és
hirdetések bér-
mentesen küldendők.

Kéziratok nem adat-
nak vissza.

Foháskodjunk.

(B.) Május 10-én az országban mindenütt hálaadó istentisztelet lesz, ahol szeretik a hazát és hódolattal tisztelik a koronás királyt. Konduljon meg valamennyi templom harangja; forrjon egygyé szive májával, lelkének az ég urához szálló hálaszavával vallás- és nemzetiségi különbség nélkül az egész nemzet; rebegjen forró köszönetet a multért, hogy megtartotta e hazát és esdekeljen boldog jövődöt a trónnak és nemzetnek. Minden szószékről hangozzék a mult dicsősége s a jövő reménysége. Szálljon tömjénfüst, zengjen vallásos ihlettel telt ének, melynek hangja szárnyaljon föl a magasba, jelezve, hogy a mai napon egy nemzet ünnepel s ez ünnep első szava a legmélyebb hála-érzelem az isteni Gondviseléshez, ki megtartott, megerősített és megvédett bennünket.

Minden lelkész intsen a mult példáival egyetértésre, testvériségre, munkás tevékenységre; hívjon fel mindenkit hazaszeretetre, felséges uralkodónk, a legalkotmányosabb király és uralkodó háza iránti hűségre; kösse hallgatónak szívére e hazához való hű ragaszkodást, melynek ezer éves multjára kegyelettel és őseink emléke iránti hállával tekinthessünk vissza.

E nagy napok ünnepeinek fölemelő érzelmei tisztító tüzként hassák át szívünket, lelkünket, hogy csak az igaz hazafiság színaranya maradjon meg, menten a közönséges, hitvány emberi érzelmek salakjától, melyet becses kincsként adhasunk át utódainknak, egy boldog, szép jövő nemzetékének.

*Kárpátoktól Adriáig zengjen hát az ének,
Adjon Isten szebb jövődöt Árpád nemzetének!*

A hercegprimás ünnepi beszéde.

Folyó hó 3-án ós Buda várában, Nagy-Boldogasszony templomában fényes hálaadó isteni tisztelet volt, melyen részt vett felséges királyunk és királynénk, az uralkodó ház s a nemzet színe-java. Ez alkalommal mondotta Vaszari Kolozs, Magyarország hercegprimása, a következő fenséges beszédet, mely ugy Ó Felsőgeikre, mint az egész közönségre oly nagy hatást tett, hogy alig maradt szem könyezés nélkül.

Elhangzott a hálaének ajkainkról, király és nemzet együttesen borult le előtted: Mindenható Isten, kinek tekintete ronthat és teremthet száz világot; előtted: Örökkévaló, akinek szemeiben ezer

év annyi, mint a tegnap; előtted: Jóságos Atyánk, aki bár vétkeink miatt büntető kezddel sujtottál, — erényeinkért áldásoddal is boldogítottál.

Felséges uram!

Felséges asszonyom!

Nemzetem!

Ezeréves létünk határkövénel állunk, amelynek egyik oldalán arany- és vérbetűkkel vannak felírva a mult eseményei; másik oldal a beláthatatlan jövő számára üresen áll.

Olvastad-e, nemzetem: mennyi öröm és bánat, dicsőség és gyász, jólét és szenvedés, harcozi diadal és csatavesztés, összetartás és pártviszály váltakoznak ezeréves multadban?

Olvastad-e, hogy nemzetünk bár néhány évtized alatt e hazát megszerezte, mégis külföldre tör, sok vért ontva maga is vérzik és két nagy vereség után kétségtelenül a hunok és avarok sorsára jut, ha csak vértől párolgó fegyverét a béke fejedelme előtt le nem teszi és a kereszténységet fel nem veszi?

Kard foglalta el.

Kereszt tartotta fenn e hazát!

Nemzetünk a kereszténység felvétele által belép ugyan az európai népesaládba, de nem olvad be; fejedelme a kor intézményei szerint nem lesz alárendeltje — hűbérese a római császárnak, hanem a pápától nyert koronával megkoronáztatva, mindenkitől független és önálló királyságot alkot.

E korona hatalmat ad a királynak és tekintélyét külről emeli, de bensőleg, lelkiismeretében megköti, mert az alkotmány megtartására kötelezi.

Szent koronánk e szerint mint védő cherub lebeg király és nemzet felett, mindegyiknek jelezve kötelességeit, mindkettőnek biztosítva kölcsönös jogait.

Igy született újra a százéves Magyarország a keresztény hit ölében.

Ez esemény nemzetünk sorsának forduló pontja, a trón támasza, szabadságunk biztosítóka, fénykorszakaink forrása, megpróbáltatásunk erőssége, létünk alapköve.

Mivé lettünk volna e nélkül? Azok a viharok, melyek fölöttünk elvonultak, számban nagyobb, erőben hatalmasabb nemzeteket is elpusztítottak volna!

Hisz óriási hatalmak hányszor zuditották reánk hadaikat?

Későbbben századokon át testünkkel fogtuk fel a Nyugat ellen intézett támadásokat, amelyek alatt templomaink, iskoláink, városaink, falvaink elhamvadtak, testvéreink százezrenként fogságba hurczoltattak; és ezen véstetjes időszakban még saját magunkkal is küzdöttünk életre, halálra.

Ha mindezeket csak futólag olvasod, nemzetem, el kell ismerned, hogy Isten erős keze tartott fenn.

Miért tartott fenn?

Mert azoknak — egyeseknek úgy, amint nemzeteknek — akik őt, mint atyjukat tisztelik — hosszú életet ad.

Megdöbbenve olvasom a szent könyvben a következő fenyegetést: „Az Ur megveri és kitépi Izraelt a jó földről, amelyet atyáinknak adott és elszorja őket, ha nem tisztelik őt.”

Nemzetünknek volt sok bűne, de volt egy nagy erénye: hogy Istent nem tagadta meg soha — tiszteletét törvénykönyvébe iktatta.

Fentartott Isten azért is, mert sok pártfogónk volt az égben.

Nincs nemzet, amelynek uralkodócsaládja annyi szentet számlálna, mint maga az Árpádház.

Leghatalmasabb közbenjárónk volt mégis a mi Nagyszasszonyunk, akinek alakját zászlóinkra himeztük, pénzeinkre vertük, tiszteletét, szeretetét versekben zengedeztük.

Midőn bűneink sokasága miatt magához az Urhoz folyamodni féltünk, vesztély idején százezrek, milliók ajkán hangzott fel az ének:

Boldogasszony Anyánk,
Régi jó Patrónánk,
Nagy inségben lévén,
Igy szólit meg Hazánk:
Magyarországról, édes hazánkról
Ne feledkezzél meg szegény magyarokról.

Isten véghetetlen irgalmából jutottunk el tehát az ezredik évhez.

Légy üdvözölve, légy áldva e magasztos ünnepen, igénytelen, hű fiadtól, drága hazám!

Áldott legyen földednek minden hantja, amely annyi szent hamvat takar; áldott legyen földednek minden göröngye, a melyet hőseink vére öntöze és munkás népünk verejtéke nedvesít.

Áldott legyen földednek minden családi tűzhelye, amelyet vallásunk megszentele.

Légy üdvöz, légy áldott

Felsőleges királyom!

Nemzetem atyja!

Isten irgalmából te vezetted be e nemzetet a második ezerévébe, nem a fegyverek zöreijével, hanem bölcsességéd fényével, szeteted melegével.

Esdve kérem a királyok királyát, nyujtsa ki védő karját felsőleges személyedre; öntse, áraszsa reád kegyelmeinek bőséges teljét, hogy ennek világosságánál részletesen és tisztán felismerve

nemzeted ügyeit, átlátva bajait, bátran és szerencsésen teljesithessed és oldhasd meg mély kötelességérzettel, alkotmányos hűséggel és lankadatlan fáradsággal kezelt királyi feladatodat.

Adjon neked az ur csendes országot, hű tanácsadókat, jó népet és erős hadsereget, tartós békességet, hosszú életet, hogy népedet szentségben és igazságban még soká boldogan vezethessed.

Légy üdvöz, légy áldott felsőleges király-ném! Fogadd el e templomban, ahol megkoronáztattál, legmélyebb hódolatunkat, legőszintébb szeretetünket irányunkban mindig tanusított jóságodért, szeretetedért.

Áldólag emlékszünk, hogy amidőn nemzetük annyjává lettél, édes anyanyelvünkön szólottál hozzánk; áldólag emlékszünk, hogy azt az aranyfonalat is gyengéd anyai kezed szötte, a mely hön szeretett királyunkat a nemzettel elválaszthatatlanul összekötötte.

Légy ezután is gyámolítója a szegényeknek, vigasztalója a szenvedőknek, közbenjárója a trón előtt kegyelemért esedezőnek.

Földi királynénk!

Földi Anyánk!

Legyen életed utain vezérlőd, oltalmazód az égi királyné, az égi szűz Anya.

Legyen áldás a királyi gyermekeken! Legyen áldás az egész uralkodó családon.

Fel a szivekkel!

Fel Nemzetem!

Megtartani, felvirágoztatni, boldogítani az ősök által elfoglalt és nekünk örökségbe hagyott hazát, ez a nagy és nemes feladat vár, nemzetem, reád.

Igaz! A láthatár kissé borús, de máskor sem volt mindig tiszta felette az ég.

Sokszor állottál már sirod szélén s mégis, midőn azt hitték rólad, hogy kiirtottak — te gyarapodtál; amidőn azt vélték, hogy megaláztak — te diadal-maskodtál; amidőn azt gondolták, hogy meggyengítettek — te erősödtél; most is, ezer év után nem megfogva, nem megtörve, hosszú nemzeti éltednek nem alkonyán, hanem delén, erőteljesen lépsz át a második ezer évbe.

Legjobb királyod uralkodása alatt sorod saját kezébe van letéve.

Vigyázz!

A letűnt nemzetek legtöbbször nem külellenség, hanem önfia vágta sebet.

De bármennyire összetartasz, Isten nélkül nem boldogulhatsz. Nemzetem! Azért azt a törvényt, amelyben ezeréves létedet megörökítéd, amelyben az isteni gondviselést, a vallásos áhitatot, a király iránt való hűséget, a hazaszeretetet megemlited, ne csak a forumnak hideg és érzéketlen márványtáblájára, hanem lelkedbe is mélyen vésd be.

Én Nemzetem!

Isten megparancsolta egykoron szolgálójának, hogy a népet, midőn az ígéret földjére lép, áldja meg.

Én is, Uramnak méltatlan szolgálója, ez ünnepélyes órában áldásra omelem kezemet és imádkozom.

Hallgassa meg, Nemzetem, a te könyörgésedet az Ur és szorongattatásod idején irgalmas arcát ne fordítsa el tőled.

Legyen veled a jövőben, mint volt atyáiddal a múltban.

Adjon bőséget az ég harmatából, a föld kövérségéből, hogy inség, nyomor ne látogasson meg téged.

Tegyen nagy és erős nemzetté és magasztalja fel nevedet minden időben.

Ha ellenség törne rád, harcoljon melletted és segítse kivívni győzelmedet. Adja meg neked az Úr félelmének lelkét, hogy megtarthassad, vagy megszerezhesd őseid erényét, nehogy valaha megingassad amaz erős alapokat, melyekre atyáid hite épített országot. Adja neked az Ur bölcsességének lelkét, hogy felismerjed az igazi haladás ösvényét, nehogy erkölcsödben megromolva, erődben megfogytokozva, elveszítsd e földet, amelyet a te Urad, Istened hazául adott teneked.

Uram, hallgasd meg imádságomat! Szeplőtelen Szűz Anyánk, régi nagy Patronánk, esedezzél érettünk, hogy az Atya, Fiu és Szentlélek áldása legyen velünk mindenkor.

Ámen!

Fény és árny.

Budapest, május 7.

A sok meleg fénynek, melyet az ezredéves ünnepségek már eddig is nemcsak az ünneplő országra, hanem annak határain túl is messze láthatóan árasztottak, meg volt a maga kis árnyéka. Értjük a millennium-ellenes tüntetéseket, miket oláh, osztrák és szerb részről éretlen fizikók rendeztek a közelmúlt napokban. Az oláhok és a bécsi diákság éppoly nagyhangu, mint kieszű expektorációival nincs okunk ezuttal komolyan foglalkoznunk. Sérelem ily oldalról és ily fegyverekkel a magyar államon nem eshetik, azon a magyar államon, melynek királyához éppen most Európa fejhatalmasabb uralkodói intéztek megleghangu, az önálló magyar államiaságot szinte tüntetőleg kiemelő üdvözlőket. . . . Az osztrákok aprainagyjai részéről már szinte hozzászoktunk az afféle szomszédállami barátságához, a milyen a bécsi „árja diákok“ ripók határozatában kifejezésre jut. Hogy pedig a romániai legfelsőbb, tehát hangadó körök hogyan gondolkoznak felőlünk, azt megmutatta Károly király, aki Erzsébet nevével együtt még a megnyitás előtt látogatást tett a millenniumi kiállításban és ez alkalommal mindenképp rokonszenvének adott kifejezés a magyar nemzettel szemben.

Hátra van a belgrádi tüntetés. Az ezredéves ünnepségek kezdetének napján ott nyilvánosan elégették a magyar zászlót. Ez ügyben két interpelláció is volt a magyar képviselőházban. Ugron Gábor és

Kossuth Ferenc tudni kívánta, mi a magyar kormány álláspontja ezzel a sértéssel szemben.

Báró Bánffy miniszterelnök legott mindenképpen kielégítő választ tudott adni. Hangsúlyozta, hogy a történet sértés olyan megengedhetetlen dolog, amely a magyar államot becsületében érinti s a melyet eltűnni nem lehet. De konstataálta a kabinet feje, hogy részben a magyar kormány föllépése folytán, de már ezt megelőzőleg is a Belgrádban székelő követünk kezdeményezésére bizonyos intézkedések történtek, melyeknél fogva a kérdés elégtételadás szempontjából rendezettnek tekinthető. A szerb miniszterelnök és külügyminiszter két ízben is jegyzéket küldött diplomáciai képviselőnkhez, melyben sajnálatát fejezi ki a történet fölött, hangsúlyozza az államunk és kormányunk iránt mindenkor táplált becsületét és kijelenti, hogy a bűn szerzőinek kinyomozására és megbüntetésére a legszigorubb vizsgálat indított, a belgrádi rendőrfőnök és a csendőrpáncsnok pedig állásától elmozdított azon mulasztásért, hogy nem találtak módot és nem bírtak elég eréllyel a mindenkepp elítélendő tüntetés megakadályozására.

A ház nagy többsége tudomásul vette a miniszterelnök választát, aki joggal állithatta, hogy a kormány ebben az ügyben elment addig, ameddig elmenni egy idegen állammal szemben hasonló esetben szükséges, és elég van téve azon igényünknek, hogy Magyarország magát becsületében sértve ne érezze.

Báró Bánffy most is megmutatta, hogy egy ország vezérő államférfia erélyes és öntudatos lehet, anélkül, hogy túl lőne a czélon. Most sem mérgecsitette el az ügyet, mely nemzetközi jellegénél fogva elég kényes, hanem szerencsés kézzel applnálta.

A szerb tüntetés különben ugyanaznap került szóba a parlamentben, amikor a hivatalos lap tudatta, hogy a király báró Bánffy Dezső miniszterelnöknek „hű odaadással teljesített buzgó és jeles szolgálatai elismerésül“ a Lipót-rend nagykeresztjét adományozta. Olvasóink bizonyára osztozkodnak az ország tulnyomó nagy többségének érzelmében és csatlakoznak hozzánk, midőn a kormányelnököt e legfelsőbb kitüntetés alkalmából hazafias szívből üdvözöljük.

Tesszük ezt annál nagyobb örömmel, mert a királyi kegye nyilvánulásában oly érdemeket látunk megjutalmazva, amelyeket br. Bánffy a korona és a nemzet között szükséges összhang helyreállítása és általában az összes országos faktorok politikai és társadalmi pacifikációja, kölcsönös kibékítése körül ötnegyedévi miniszterelnöksége alatt már eddig is szerzett. Báró Bánffy kitüntetését méltóan sorozhatja ki-ki az ezredéves ünnep fényoldalai közé. Kivánjuk, hogy az árnyékból neki és az országnak ezentul mennél kevesebb jusson.

Ezer év emlékezete.

Emlékbeszéd a városi képviselet május 10-én tartott ünnepi közgyűlésén.

Ma egy nyelvet beszélnek mindnyájunk ajkai, az érzelemnek könnyen érthető, szívhez szóló nyelvét. Ma egy valláson van minden ember; szívek dobbanása, nyelvek imádsága mind azt könyörgi: „Isten áld meg a magyart!“

Megünnepeljük emberek, vagy intézmények életének jubilaris évfordulóját; jól esik, ha ilyenkor kifejezhetjük, másokkal közölhetjük örömrunket s bánatunkat. De hol van az a toll, amely leírhatná, hol van az a hang, amely hiven tolmácsolná egy egész nemzetnek érzelm-világát, büszkeségnek és hódolatnak, édes és fájó hangulatnak csodás vegyülékét, midőn ezer esztendő's állami létének világraszóló dicsőségét ünnepli; s midőn egy ezredévi szenvedés jogán boldogabb jövőndőt kér magának?

Az én egyszerű szavaimnak is csak az ád értéket, hogy az önök hazafias lelkének fogékonyasága megérzi belőlük azt a melegséget, melyet én érzek; megérzi azt, amit sem én, sem önök, sem a világ minden költője nem tud teljes hűséggel szóba önteni. Nincs is arra szükség: A nap isteni ereje sem képes életet teremteni oda, a hol a talaj termő képessége megszűnt. De viszont az eleven szikrának csak gyenge szellőfúvás kell, hogy lobogó lángra gyuladjon.

S mivel ezt tudom, boldog vagyok, hogy ma e nemes város polgáraihoz erről a diszes helyről szólhatok. Kétszeresen boldog vagyok, midőn látom ünnepi hangulatjuktat, hogy ily lelkes hallgatóság előtt ujithatom fel az elmúlt ezer évnek emlékezetét.

Időszámításunk kezdetén a Volga alsó folyása mentén lakott az ő's magyar. Lován versenyt száguldott a szélnek viharával, s beláthatlan messzeségben ur volt a puszták felett. Ez a pusztá nagyratörő vágycakát és a szabadság olthatatlan szerelmét nevelte fel lelkében. Felnevelte oly hatalmassá, hogy a magyar azóta inkább lemond az életéről, minthogy szabadság nélkül élni megtanuljon. Erős volt, mint az oroszlán; gyors, mint a sólyom; szilaj, mint a feket nem tűrő mén rohanása; komoly és büszke, mint a kinek lelkében nagy gondolatok és erők forronganak; otthonában gyöngéd és vendégszerető, mint a bibliai patriarchák. Lakomán ifjak énekeltek mondás hőseiknek harci dicsőségéről. Urat nem ismer maga fölött, csak az isteni hatalmat, melyet jelvényeiben, az ég tüzeiben tisztel; de ezt is felemelt fővel, egre néző szemmel végezi. Bálványt nem csinál; a végtelen síkon alakult fogalmi sokkal fenköltebbek az isteni eszméről, mint hogy törekeny, gyöngye anyaggal kisebbiteni akarhatná. Hanem mégis, mégis volt egy bálványa; de nem törekeny anyagból, edzett vasból volt az; az erőnek, a szilaj harcvágynak a jelképe. E bálvány az égből küldött Isten-kardja volt.

S az ő'sök emléke s a kard látása a nem hagyta őket nyugodni. A nagy népvándorlás utolsó hullámveresei egy nemzette egyesítették a külön való törzseket, s nyugot felé indultak uj hazát és harci dicsőséget keresni. Itt, a Kárpátok koszoruzta síkon tájáltak meg s érdemelték ki mind a kettőt. Olyan volt ez a nép megjelentekor, mint az üstökös csillag, mely népek pusztulását hirdeti. A merre csak járt, elterjedt a vitézségük híre, tengerektől tengerreig. Ellenállást nem tűrt; de a meghódolást nemes szívességgel fogadta. Kegyetlen nem volt soha; de urnak született s urnak maradt fegyverben is, érzületben is. A hitszegőt, a gyávát, az álarczást megvetette; az egyenességet s vitézséget ellenfeleiben is megbecsülte. Szolgának is meg-

nyitotta a nemesség útját, ha nemesen tudta magát viselni a haza szolgálatában.

Midőn aztán sűrűn hulló nyilak záporával s harci méneik dobogásával reszketni tanították Európát az északi tengertől Itáliáig, Bizancztól Hispániáig; midőn tiszteltre kényszerítettek minden népet a magyar nép és magyar fegyver iránt: megmutatták azt is, hogy politikai érettséggel tudják az elfoglalt haza állandóságát biztosítani. Józan értelmükkel belátták, hogy az elfoglalt földet csak úgy tarthatják meg, ha azt az erőt, melyet megszerzésében kifejtettek, a művelődés békés munkáira fordítják, s nyugot intézményeihez alkalmazkodnak. S önkényt vették magukra azon átalakulást, melyet tőlük az uj föld, az állandó birtoklás, az uj szomszedság s az uj korszellem megkívánt. Hősök voltak a harczban, hősök tudtak lenni a lemondásban is. Lemondtak ő'seik vallásáról, megváltak annak lelkükhöz forrott minden emléketől; lemondtak egyetlen bálványuk, a kardnak tiszteletéről, hogy örökös hazát adhassanak át maradékaiknak.

Nem üstökös volt hát ez a nép, amely romlást jelent s épp oly gyorsan eltűnik, amily hirtelen érkezett; hanem uj csillag, egy nagyra termett nép dicsőséges életének álló csillaga.

A hódító fegyvert lerakta kezéből; de mondákba illő hősiés nagy lelkét megőrizte ezeréves történetén végig mindenkoron. Félelmet nem ismert, s a veszély nagysága csak növelte bátorságát és erejét. Nyugalmat nem tudta minden kis rezzenés megzavarni; de hazájáért s királyáért egyenkint és együttesen mindig készek voltak kockázatvetni életüket. Ha a véres kardot meglátta, vagy a harczra hívó szót hallotta; midőn szabadságát, vagy nemzeti becsületét komoly veszély fenyegette: hatalmas volt felháborodásában, mint a mily méltóságos volt nyugalmában.

Emléket a multnak honfitársaim! Hiszen tudjátok, milyen gloria övezte fegyvereiket, mikor egy Szent László, Nagy Lajos, mikor a Hunyadiak, Zrínyiek, vagy Bethlen Gábor vezette seregüket! Hiszen emlékeztek, hogy volt olyan korszaka nemzeti életünknek, mikor dicsőségünk csodájára és hódolatára jártak idegen népek fejedelmei és követjei! Hiszen hallottátok honvédeink csodás tetteit, melyekkel halhatatlanságot irtak a történelem lapjaira. Áldott, örökké áldott legyen köztünk mindnyájuk emlékezete! Tudjátok azt is, hogy amikor kelet felől vad népek árja közelgett, a mi ő'seink bástyának állottak fel nyugot határszélein s a maguk vesztének kilátásával is megvédték a keresztyén műveltséget, melynek részeseivé lettek. Valóban jól esik látunk ma, hogy a művelt világ rokonszenvvel és elismeréssel nézi viharos multunk emlékeit s minden vészen és viszályon keresztül törő életerőnk tanubizonyságait.

De nemcsak harczolni és hódítani, nemcsak hazát védelmezni tudtak; ehhez értettek a Volga-vidéki más néptörzsek is valamennyien. Árpád vitézei ezt a hazát fegyverrel elfoglalták, de népét nem azzal hódították meg. A kiket legyőztek, azokat barátjaikká tették s a különböző nyelvű és erkölcsű embereket politikai egységbe olvasztották. S ezt nem

kényszerrel tették, hanem lovasgias jellemük s államalkotó tulajdonságaik tiszteletet parancsoló erejével. Testvéreink fogadták mindazt, a ki velük az egységes magyar állam alkotásában és fenntartásában kezet fogott. Mi sem bizonyítja inkább bölcs eljárásuk sikerét, mint az, hogy a politikai szabadság ótalma alatt, hatszáz esztendőn keresztül, egyetlen népfajnak sem jutott eszébe haládatlan kézzel s orvtámadással bontogatni az államegység épületét.

Később is számosan telepedtek le hiva és hivatalnoki, de mindig szívesen fogadva. A föld gazdagsága és szépsége, a magyar nép jogtisztelő nemessége és vendégszerető bizalma nagy vidékek számáraszerzett új lakosságot. A királyi városok nagy többsége telepítésből alakult; bányászaink, kereskedőink, kézműveseink, sőt főúri családjaink egy része is idegen földről került be hozzánk. De ez a föld ezer esztendő óta mindig magyar föld volt; s a mi gondviselésünk csodás erőt rejtett e földbe, hogy mindenkit magyarrá tegyen, a ki rajta azontul hazát keresett.

Valóban a hármasszínnek, három bérceinek, négy folyónak, magyar szónak szent hatalma van. Kiirtották a magyart csaknem a megsemmisülésig; ősi emlékeit eltörölték; megtámadták nyelvét, nemzetiségét, alkotmányát erőszakkal és áltatással. De az ősök vére úgy megtermékenyítette ezt a földet, hogy száz és száz esztendőök ezernyi ezer csapásai közt is egyre emelkedett számban és hatalomban.

Bizonyára ennek a népnek hosszú élete lesz!

Tatár százazreket, török milliókat pusztított el közülünk. Mostoha testvéreink akkor támadtak meg gyilkos töreikkel, mikor a megifjodás édes álmában szenderégtünk. Azóta, hogy Konrád fejedelem rászedte és törbe csalta Bulesu és Lehel vezéreket, azóta még sokszor és sokan visszaéltek a magyar becsületességével és bizalmával. Hitegették, elárulták, vérpadra viték. De az örök törvényt vérbe fojtani senki sem képes. Ez pedig azt mondja, hogy, amíg a nép a maga fáját, nyelvét és ősi tulajdonságait el nem hagyja: addig ezt a népet kiirtani, jövőjében vetett hitét megingatni, szabadságát elvenni tőle senkinek sem lehet.

Bizonyára ennek a népnek örök élete lesz!

Voltak keserves napjaink, mikor a költő legnagyobb áldásképpen jó kedvet kért az elbusult magyarnak. De nem fájnunk e mai napon az emlékezés. Az a köny, mely szemünket lepi, nem a fájdalomé, hanem a meghatottságé. Vagy ki tudná annak értelmét részletezni? Talán az öröme is, hogy ifjú erőben élünk annyi viszontagság után; talán a büszkesége is, hogy magyarok és dicsőséges multnak örökösei vagyunk; talán a hála könnye is, hogy a gondviselés választott népe lehettünk; de bizonynyal a szereteté is, melylyel e földhöz ragaszkodunk s melylyel egy jó szóért kebelünkre ölöljük ellenségeinket is. Ne szégyeljük azt a könyvet; a férfiszem könnye olyan gyémánt, mely csak nagy érzelmek hevében születik!

Ne is fájjon hát ez emlékezés! Inkább emelje fel lelkünket, fel a magasba, honnan visszalátunk a multba is, meg jó szemmel nézhetünk a jövő felé. A mult megmutatja nekünk a dicsőséges létnek feltételeit; a jövő pedig

a kötelesség útját, melyen e feltételeknek tovább is megfelelhettünk.

Honalkotó ősapaink! a mai nemzedék e lélekemelő nagy napokon hálával gondol ti reátok s méltóvá akar lenni ti hozzátok. Ti megesküdtetek s a véreskü egyesítő kapcsával megtartátok ezt a földet a mi számunkra. Hallgassátok meg ti is a mi nagy esküvésünket s a sorssal való szerződésünket.

A mai nemzedék megesküszik, hogy hitek maradunk e földhöz, minden jogaink és nagyságunk alapjához, sok dicsőséges és bánatos emlékekkel szentelt hazánk földjéhez, mindörökké; s temetőnek választjuk inkább együtt és egyszerre mindnyájan, mint hogy belőle bár egy talpalatnyit engedjünk. „A nagy világon e kívül nincsen számunkra hely!”

Megesküszik, hogy hitek maradunk alkotmányos szabadságunkhoz, mely nélkül élni nem tudunk, melynek híjában még a siri álmat sem alhatjuk nyugodtan; hogy a függetlenség eszméjét, melyet a Volga-menti puszták neveltek nagygyá, annak éltető, erősítő, vigasztaló, boldogító hatalmát öröktőlképpen szüntel nélkül ápolgatjuk.

Megesküszik, hogy hódolattal és hűséggel veszi körül a szent koronát, mert hozzá fűzi alkotmányos szabadságának, ősi jogainak s a törvényességnek legfőbb biztosítékát.

Megesküszik, hogy hitek maradunk azon erkölcsi tisztasághoz, jogtisztelthez, lovasgiasághoz, melyek erőssé tették a multban nemzetünket; hogy büszkeséggel gondolunk a régi dicsőség emlékeire s onnan merítünk új erőt a jövő munkáihoz; hogy megbecsüljük és gondosan műveljük hangzatos szép nemzeti nyelvünket, melyen a lantosok harcias szenvedélyt és szelid epedést egyforma búzájjal énekelnek.

Megesküszik végre, hogy, amint őseink e hazát s a magyar névnek becsületet szerzvéen, a kardot leoldták s bölcsen mérlegelve az új állam létfeltételeit, békés otthont teremtetek maguknak s alattvalóiknak: úgy mi is a nemzeti haladás fölvééhez, a polgári élet azon kötelességeihez alkalmazkodunk, melyek anyagi és szellemi erőnket minden irányban fejlesztik.

És a sors új ezredévet s benne hervadhatatlan dicsőséget ígér nekünk cserébe az esküért.

Testvéreim, polgártársak! az esküt hallottátok, a ti nevetekben is történt. Ugy áldjon vagy verjen a sors keze, amely hűséggel ez esküszót megtartandjuk.

Lázár István.

Ezredéves ünnepünk kezdetén.

Az ezredéves ünnepélyek középpontját, a kiállítás, Magyarország királya az egész nemzet, a legmagasabb uralkodócsalád és a külföld jelenlétében megnyitotta.

Fényes, hasznos és sikerült ez a kiállítás. Fényes, annak dacára, hogy aránylag kis nemzet rendezte. Hasznos, dacára annak, hogy közgazdasági értékét sokan kétségbe vonják. És sikerült, dacára annak, hogy kis és nagy ellenségeink szerettek volna e sikert megrontani.

A legragyogóbb fényt e nagy nemzeti ünnepélyeknek Ő Felségeik, legkegyelmesebb királyunk és imádott királynénk részvétele adja. Ama pillanatban, midőn a magyar nemzet meghajol történeti

nagyságai előtt és szobrokat emel történelme hőseinek, egyuttal hódoló szeretetét és hűségét tanúsítja a legjobb, leglovasgiasabb és legalkotmányosabb király és a legszeretettebb királyné iránt.

Hasonlíthatlanul nagy és dicső nemzet hajol meg hasonlóhatlanul nagy uralkodója előtt s egyesülnek mindaketten a közös ünnepre. Az egyik büszkébb a másikra. A király hű nemzetéhez jön, a magyar nemzet felkeresi jóságos királyát, hogy egyesült örömben, egyesült imában adjanak hálát a Gondviselésnek. A király, amiért őt választotta ki a Gondviselés, hogy ily dicső nemzet felett uralkodjék. A nemzet, amiért ezt a fenkölt királyt adta neki. Mindketten egyesülten adnak hálát Istennek a multért és kikérik áldását a jövőre. Ez az egyetértés, király és nép közt, adja meg fényét első sorban az ezredéves kiállításnak.

De külföldi képviselője is emeli a kiállítás fényét és a barátságos uralkodók nagy száma siet a királynak barátságukkal, Magyarországnak bámulatukkal adózni, teljes rokonérzésüket bemutatni.

Ami a nagy közgazdasági értéket illeti, mindenki tudja, hogy ipari termékemekkel a keletre, nyers terményeinkkel nyugoti Európára vagyunk utalva. Ennek megfelelően van kiállításunk berendezve. Keletnek és Nyugatnak meg akarjuk mutatni, mire vagyunk képesek. A keletnek és a balkáni államoknak meg kell mutatnunk, hogy ők nem kénytelenek bennünket mellőzve közlekedni nyugoti Európával, be akarjuk bizonyítani, hogy mi épp oly jól és épp oly kedvező feltételek mellett képesek vagyunk szükségleteikről gondoskodni.

Tulajdon testvéreink egy része azonban irigy szemmel nézi kiállításunkat; A magyarországi nemzetiségek egy kis része távol akar maradni ünnepélyeinktől, kiállításunktól. Szerb testvéreink még rábíthatók a részvételre közös hazánk dicsőségében. Kiket örömben és buban a magunkénak tartottunk, kiknek védelmében, kiknek önállóságáért vért és vagyont áldoztunk, ha távol maradnak örömtől, ha irigyek, mikor mi örvendünk: sajnálni fogjuk őket, de nem haragszunk rájuk. Szerencsétlen ember az, aki nem tud örülni; nyomorult nemzet az, amely nem tud lelkesedni.

Román testvéreink egy lépéssel tovább mennek és tiltakozó gyűlésekben akarják odakiáltani az egész művelt Európának tiltakozásukat ezredéves ünnepünk ellen. Panaszt akarnak Európa előtt emelni, hogy ebben az országban, melyet őseink szereztek, hőseink vérükkel áztattak és ezer veszély közt fentartottak s erőssé tettek, hogy ebben az országban a magyar nemzetnek nincs joga ezredéves ünnepet ülni.

A magyar nemzet mindig nagylelkű volt nemzetiségeivel szemben; kulturális fejlődésüknek szabad utat engedett; hitüket, nyelvüket, erkölceiket, szokásaikat tisztelte és oltalmazta. A nemzetiségek virágzása, haladása, fejlődése Magyarországon mindig biztosítva volt Kárpátoctól Adriáig.

A magyar nemzet mindig kész volt nemzetiségeiért áldozatot hozni, őket mindig polgártársainak, honfitársainak és testvéreinek tekintette, ha vele együtt akartak a haza nagyságán munkálkodni. Ha azonban román testvéreinknek egy elámitott kis része megteszik, amit terveznek, Európa előtt bevádolnak bennünket, hogy mi őket elnyomjuk, tönkretesszük és szabadságukat

elraboljuk: akkor nem tarthatjuk őket többé durczás testvérünknek, barátunknak és bajtársnak, hanem alattomos ellenségnek.

És az az erős és hatalmas kar, mely ezt a hazát alapította és ezer esztendőn keresztül megvédelmezte, keleten a barbárság ellen, nyugaton a civilizáció kapzsisága ellen; az a hatalmas, erős kar, amely ezer ellenséggel megvívott minden veszedelem közepett megállotta helyét: ez a kar mégsem fog e nemzetiség ellen ököllet és palossal védekezni.

Vajha elhatolnának e szavak Erdély legdélibb vidékeibe és értetnek meg román testvéreinkkel, hogy nekünk lenne okunk haragudni, nem pedig nekik; hogy mi békejobbot akarunk nekik nyújtani s el akarjuk őket vezetni oda, ahol egy feukölt lelkű nagy uralkodó és egy imádott királyné, az egész uralkodócsalád és egész Európa meghajol a nagyság, a dicsőség és fényes mult előtt és csodálattal adozik a nemzetnek, amely barátaihoz és testvéreihez, ellenségeihez és irigyeihez ezer esztendőn keresztül mindig egyforma maradt; vajha megértenék ezt s akkor belek paszkodnának abba az erős karba és éreznők kellene, hogy nekik is van részük Magyarország nagyságában. Hogy nemcsak jogosultak, de történelmileg kötelezve is vannak Magyarország ezeréves ünnepén részt venni.

P. C.

Vegyes hírek.

— **A diszgyűlés menete.** Ismeretes olvasóink előtt, hogy Alsó-fehérvármegye törvényhatósága kedden, folyó hó 12-én az ev. ref. templomban disz közgyűlést tart. A bizottsági tagok a vármegyeházán gyülekeznek d. e. 10 órakor és onnét a következő diszmenetben vonulnak a templomba:

Indulás fél 11 órakor.

1. Megyei huszár: Studenczky József.
2. Megyei segéd- és kezelő személyzet négyes sorban.
3. Az ország czimeres zászlója, viszi Kiss Béla.
4. Főszolgabírák, szolgabírák, járási orvosok négyes sorban.
5. Abrudbánya, Gyulafehérvár, Nagy-Enyed, Vizakna rendezett tanácsú városok czimeres zászlói, viszik városi tisztviselők.
6. A négy rendezett tanácsú város polgármeserei vagy helyettesei.
7. A vármegyei bizottsági tagok, amennyiben nem diszmagyarban vannak, négyes sorban.
8. Török Bertalan és Gáspár János főjegyzők.
9. Alsó-Fehérvármegye czimeres zászlója; viszi Fehérdi József levéltárnok 2 csatlóssal.
10. A vármegyei bandérium diszlovagjai.
11. Zeyk Dániel főispán és Csató János kir. tanácsos alispán.
12. A diszmagyarban megjelent megyebizottsági tagok.
13. Vármegyei tisztviselők négyes sorban.

A disz-közgyűlés bevégezése után a vármegyeházhoz való visszatérés hasonló sorrendben történik.

A közgyűlés lefolyását a templomban hölgyek is végig nézhetik, amennyiben a rendőrség a karzatok egy részét a hölgyek részére fenntartotta. E fenntartott helyekre azonban csakis belépti jegyekkel lehet bemenni, amely jegyeket tudtunkkal a rendezőség már szét is küldötte, tekintve azonban, hogy egyes ülőhelyek számozva nincsenek, csakis az egyes karzatokra. A részt venni

őhajító hölgyeket ez uton is felkérjük, hogy helyeiket legkésőbb 10 órakor délelőtt foglalják el, nehogy később a helyszűke miatt jó helyet ne kapjanak. A rend fenntartására a rendőrség a Bethlen-főtanoda 12 ifjút kérte föl a rendező urak pedig a zárt karzatokra csak is belépti jeggyel (zöld, vörös és hamuszín) bíró hölgyeket vannak jogosítva beengedni.

A menet alkalmával a városház előtti téren a tűzoltó-zenekar fog hazafias dalokat játszani, az utvonalon pedig ugyancsak a tűzoltóság egy szakasza vállalkozott a rend fenntartására.

— **Vásár.** Nagy-Enyeden e hó 5—8. napjain tartott barom- és kirakó vásár ugy az eladás, mint vétel tekintetéből elég jól sikerült.

— **A balázsfalvi E. M. K. E. iskola** 1896. május hó 9-én ezredéves ünnepélyt tart, melyre ugy a t. szülőket, valamint az érdeklődő közönséget tisztelettel meghívja a gondnokság. Az ünnepély sorrendje: I. Reggel 8 órakor isteni tisztelet a ev. ref. templomban. II. Isteni tisztelet után az iskola nagytermében: a) Hymnus, éneklük a növendékek. b) Megnyitó beszéd, tartja Simonffy Alajos gondnok. c) Ezer év Inczedy L.-tól, szavalja Geréb A. V. o. t. d) Felolvasás a honfoglalás — s a magyar nemzet ezer éves életéről, tartja Dobay Sándor E. M. K. E. i. tanító. e) A megkoszorúzott Magyarország térképénél beszédet tart Strohmeier G. IV. o. t. f) Erdélyi dal, éneklük a növendékek. g) Honfi-bál, szavalja Szemák J. IV. o. t. h) A magyar történelem legkiválóbb alakjait felsorolja Bitskey Constantia tanítónő. i) Inna, elmöndja Welwart M. VI. o. t. k) Fogadás a növendékek nevében, teszi Strohmeier M. VI. o. t. l) Bezáró beszéd, tartja Simonffy Alajos gondnok. m) Szózat, éneklük a növendékek.

— **A régi mű-csarnok.** Harkányi Frigyes báró, a képzőművészeti társaság utolsó ülésén közölte, hogy a művészek Andrassy-uti palotáját vállalat bérelte ki évi 16000 frtért. A vállalat czime: „Plasticon.“ Nem a kiállítás szolgáltatta életre ezt a vállalatot, mely a képzőművészetek új, nálunk még ismeretlen ágát honosította meg. Tartós és állandó lesz ez a vállalat. Diszére a fővárosnak, diszére az országnak. Mert Páris városán kívül nincs városa Európának, amely hasonló látványossággal dicsekedhetne. Aki a multnak, a jelennek nagy alakjait, a korszakos események hőseit meg akarja látni életűen, művészekről megalkotva, az nem kerüli el a régi mű-csarnok Andrassy-uti palotáját. A palota diszes termeknek egyikében meg van örökítve az a fontos jelenet, amely élethűen ábrázolja király-asszonyunkat, amint koszorút helyez Deák Ferencz ravatalára. Egy másik teremben Wekerle, Csáky, Szilágyi vitatkoznak az egyház-politikán. Apponyi Albert gróf, Károlyi Gábor gróf, meg más nevezetes politikusok egy harmadik teremben adtak találkozókat egymásnak. Szenzációt fog kelteni az a jelenet, mely XIII. Leo pápát mutatja be az ő elfogadó termében. Dominicanus barát járul eléje, áldást kérve hittérítő útjára. A terem jobboldalán állanak a bibornokok, a baloldalon a nagytermertű, szélesvállu svájci testőrök. De szertelen sok a remek látványosságok száma, amelyek koronája: a khalifa tündérekertje lesz. A „Plasticon“ május hó elején nyitják meg.

— **Mekkora volt** a közönség és diszfigatok forgalma a május 3-iki budavári is-

teni tisztelet alkalmából? Mint biztos forrásból értesülünk, a nevezett nap d. e. 7 óratól fél 10-ig a lánchidon átment 86 ezer gyalog járó, a piopellereken 36 ezer, továbbá a lánchidon át hajtott 1700 kettős és négyes fogat. Budán, a Szt.-György, tárnok utczákon és a disztéren 14 ezer ember volt, kik külön jeggyel foglaltak helyet. Hozzáértők becslése szerint az összforgalom: a nevezett napon 350—400 ezer ember és közel 3000 drb. fogatból állott. Ilyen forgalom csak még a koronázáskor volt. (y.)

— **Nagy Frigyes mondása.** Azt a kifakadást, melyet Hock János minapi beszédében a mamelukokra alkalmazott, Nagy Frigyes porosz király akkor kiáltotta granátosainak, mikor a kolini csatában (1757. június 18.) Serbelloni gróf és Nádasdy gróf huszárságukkal oldalba fogták őket és rendetlen futásnak eredtek. Frigyes Károly hasztalanul igyekezett megállítani a futókat és akkor kiáltotta nekik ezeket a szavakat: -- Ihr Racker, wollt ihr denn ewig leben? Magyarul ez azt teszi: Semmirekellők, hát örökké élni akartok? — Hock tehát helytelenül czitált, mikor ezt a mondást így fordította: Kutyák, örökké élni akartok?

Humoros folytatása ennek a históriai epizódnak, hogy mikor Frigyes imigy kifakadt, egy közelében álló granátos rászólt:

— Fritz, nyolcz garasért ez elég volt mára!

— **Ezer év versekben.** Van egy újság Budapesten, amely egymaga képviseli a magyar zsurnalisztikában a legelső hírlapirodalomnak, a francziákénak minden szellemességét, találatkonyságát, ötletekben való gazdagságát. A „Fővárosi Lapok“ ez, Porzolt Kálmán napilapja. Jól megfigveltük másfél év óta, mióta az újság a mostani szerkesztő vezetése alatt áll, hogy mily gyorsasággal és biztossággal emelkedik a lap minden más társa fölé, mennyi eredeti ötlete talál visszhangra olvasóinak egyre növekvő körében és számos újítását mint követik a többi lapok is. A régebbieket nem is említjük, csak ugy sommáson emlékezvén meg róla, hogy minden vasárnap szépen illusztrált mellékletében (illusztrált napilap: ez is csak a francziáknál volt meg eddig) mutatja be a hét legaktuálisabb eseményeit, ezer új vonással, pompás ötletekkel. A mult héten — mivel a készülő kiállítás öröme jobbara reklám czélok szolgálatában egyre-másra jelentek meg gyarló és drága budapesti kalauzok — vasárnapi mellékletül egy teljes budapesti kalauz adott olvasóinak, megbizhatóbbat és korrektebbet, mint a többiek voltak. Ezen a héten pedig, a magyarság legnagyobb ünnepe alkalmából, e földön töltött dicsőséges ezer esztendőnek történetét iratta meg versekben a magyar nemzet legjelesebb költőivel. Ez a gyűjtemény, „Ezer év versekben“ czimen, nagyon jelentős mint irodalmi vállalkozás is; a magyar irodalomban nem tudunk ehhez fogható s ilyen értékes gyűjteményt. Ezer év költészete. Nincs más lap, nincs olyan irodalmi testület, mely így meg tudná szólaltatni a magyar költők legjavát, mint azt most a „Fővárosi lapok“ tette. Csak röviden ismertetjük ennek a szép gyűjteménynek a tartalmát; ugy is el kell olvasnia az egészet annak, aki igazában élvezni akarja. Az egész gyűjtemény méltó arra, hogy minden magyar család megismerje, minden iskolásfiu szavalja. Azt hisszük, nem kerültre el ez a páratlan költői alkotás gimnáziumunk derék igazgatójának figyelmét sem; s ismerve hazafias érzületét, bizton reméljük, hogy meg fogja szerezni ezt a gyűjteményt minél több példányban, olvastatja, megtanultatja az iskolában, ez uton is igye-

kezven hazafiasságot csöpögtetni az ifjuság kebelébe. Mi a magunk részéről annak örvendünk leginkább, hogy ezt a gyűjteményt, melyet létrehozni irodalmi társaságainknak lett volna kötelessége, egy kollégának, egy ezerféle aktualitás munkájában fáradó napilap hozta létre, a Fővárosi Lapok. A hirszolgalat nagy munkájában ez a lap szakított magának időt arra, hogy ilyen nemzeti nagy czélra is szolgáljon. A sok dicséretnek nem vagyunk barátai; most is elég, ha annyit mondunk: ilyen millenáris meglepetést csak a Fővárosi Lapok-tól mertünk várni, ő tőle pedig el is vártuk ezt. Mert megszoktuk már ettől a laptól, hogy amint hirszolgalatában a leggyorsabb és legpontosabb, politikájában legbecsületesebb és legmagyarabb, hangjában legszellemesebb és legötletesebb, ugy meglepetéseiben is legalkalomszerűbb. Országos kacaját keltett sokszor, mikor kifigurázta a nagyképű, léha dolgokat; most az egész ország komoly elismerésére tarthat számot, mikor a legnagyobb dologról, a millenniumról ilyen nagyszerű, értékes formában emlékszik meg. Hiszen ez az újságírás titka, ez a Fővárosi Lapok nagy sikereinek a kulcsa: megtalálja mindig kellő a hangot, amelyen írnia kell. Kigynolja a nagyképű furcsaságokat, komolyan és tisztelettel szól a nemzet nagy eszméről: és mindkét esetben élénken, érdekesen adja elő olvasóinak mondanivalóját. A versekben irt ezer évet még egyszer a legjobb meggyőződésünk szerint ajánljuk olvasóinknak. Meg lehet ingyen szerezni a Fővárosi Lapok kiadóhivatalában (Budapest, Ferenccziek-tere 4.); mert minden előfizető ingyen kapja; ugyanitt lehet előfizetni erre az újságra, melynek előfizetési ára — minden melléklet, illusztráció és egyéb kedvezmény daczára — egy krajczárral sem drágább, mint a többi lapoké.

Apróságok.

Műveltség.

Hölgy lép a könyvkereskedésbe és szól: — Kérem Arany, Petőfi és Vörösmarty költeményeit és valami olvasni valót is kérek.

Leforrázás.

Uj menyecske: Ma én főztem ebédet a férjemnek.

Szomszédasszony: És most hogy érzi magát a szomszéd ur?

Jó tanácsok.

— Viseld el a legnehezebbet türelemmel, még ha nehéz aranyzacskó volna is.

— Ne igérj olyat, amit megtarthatasz, mert könnyen blamálsz magad.

— Tanulmányozd a fontos könyveket, különösen a főkönyvet és a pénztárkönyvet.

— Ha megütöd a ternót, ne legyen lelkiismereti furdalásod, amiért előbb nem ütötted meg.

— Feleséged előtt ne legyen titkod; csak azt hallasd el, amit nem akarsz neki megmondani. Gazdag embernek ne akarj alamizsnát adni, a szegény ember meg amugy is kap.

— Ha vajás kenyered földre esik, örülj, hogy nincs porcellánból.

— Ha megtudod, hogy valaki szereti a feleségedet, végy róla példát és szeresd te is.

Rossz matéria.

— Lépj be a mértékletességi egyetbe. A tagsági díj évi három forint.

— Három forint? Hiszen azért harmincz pohár sört iszom!

A súlyosabb veszteség.

Két vasuti szerencsétlenséget túlélt kesereg a kórházban.

— Oh, — jajgat az egyik — én karomat vesztettem el.

— Hát még én! — zokog a másik — a férjem veszett oda!

— Férjet, kérem, kaphat még mást, de én karomat nem kapom meg sohasem.

Az ideges.

Szobalány: A kis grófnőnk a tegnapi bálon elájult, mert Bubu gróf a grófnő lábát egy kis egérhez hasonlította.

Közgazdaság.

Közgazdasági szak-irodalom.

Érdekes kis füzetéről számolunk be a lapunkat olvasó szerencsétlenségnek. Az ezredéves Magyarország emlékére adta ki a földmívelésügyi m. kir. minisztérium felügyelete alatt álló védő-oltóanyagot termelő intézet. (Institut Pasteur laboratoires Chamberland.) A füzet elején egy emléklap van, a védő-oltások megalapítóinak (Pasteur, Chamberland, Roux) igen hű arcképeivel. Tudvalevőleg az Institut Pasteur 1886. évben kezdte meg a védő-oltóanyagok termelését és szétküldését Magyarországra részére és ez alkalomból eme kis füzetben tízéves működéséről tesz jelentést. Hazánkban az első kísérleti beoltásokat dr. Azary tanár kezdeményezésére a budapesti állatorvosi tan-intézetben 1881. év őszén tették. Az állatokat Thuillier, Pasteur e czélra kiküldött segédje, oltotta be az akkori földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. minisztérium által kinevezett ellenőrző szak-bizottság jelenlétében. A budapesti kísérlet eredménye teljesen megegyezett a Melunban, Franciaországban 1881. május 5-én és 17-én maga Pasteur által végzett kísérletek eredményeivel. Mindeme kísérletek a lép-fene elleni védő-oltásokról számolnak be.

Ugyancsak 1886. évben történtek az első kísérletek Franciaországban a védő-oltóanyaggal sertés-orbáncz ellen. Az oltóanyagokat is dr. Azary buzgósa ismertette és honosította meg Magyarországon.

Az első beoltásokat Egressi és Rákos állatorvosok végezték 1887-ben. Ebben az évben a bécsi Laboratoire 4.665, 1888-ban 24.468 és 1889-ben már 132.469 sertés részére adott ki védő-oltó anyagot.

A védő-oltás lép-fene és sertés-orbáncz ellen ezután oly gyorsan terjedt Magyarországon, hogy kívánatosnak mutatkozott a Laboratoire áthelyezése Budapestre. Dr. Hutyra tanár kezdeményezésére ez irányban megindult és általa vezetett tárgyalások folyamán a földmívelésügyi m. kir. minisztériumnál 1889. évi december hó 19-én létrejött szerződés volt, melynek alapján a Laboratoire áthelyezése Budapestre 1890-ik évben tényleg megtörtént, és a „Budapesti Laboratoire Pasteur-Chamberland“ 1890. évi április hó 1-én kezdte meg az oltóanyag termelését és szétküldését.

A védő-oltás körül követendő eljárás szabályozása is szükséges lévén, az arra vonatkozó miniszteri rendeletek már 1889. évi május hó 20-án 64.359. r. 1888. sz. a. stb... véglegesen az 1894. évi június 15-én kiadott 13.781/III—8. számú rendelete szabályozza a védő-oltásokat és a védő-oltóanyagok ellenőrzését.

Igaza van Brodin Colet főigazgatónak, midőn jelentése végén azt mondja: „Bámulatba ejti minden elfogulatlan szemlélőt Magyarország rohamos fejlődése minden téren; igaz óhajunk, hogy az új ezredévben intézetünk is részese lehessen a tovább fejlődésnek, különösen az állat-egészségügy területén.“ Még csak annyit említünk meg, hogy az ezredéves kiállítás területén az intézet csinos pavillonjában — a laikust is érdeklő — igen szép kiállítással vett részt.

A tarlók mivélése.

Repcze, őszi árpa, korai tavaszi árpa és rozs után gyakran lehetséges ugyanazon a talajon még zöld takarmányt, vagy zöld trágyául használható növényt termesztetni, ha sarló után gyorsan következik a hántó eke. A kedvező eredmény biztosítása érdekében a következő pontokra kell különös figyelmet fordítani:

A talajt az aratás után lehető gyorsan kell megszántani.

A szántáshoz több vasu hántóéket kell alkalmazni.

Repcze-tarlót egészen sekélyen kell szántani, hogy a kipergett magvak kikelhesse- nek.

A vetés után hengerezni kell.

A vetőmaggal nem szabad takarékoskodni; a takarmánynövénynek sűrűn kell állani. Minél sűrűbb a vetés, annál gyorsabb a növénynek fölfelé való növése. Minél később történik a vetés, annál több legyen a vetőmag.

Mindig friss magot kell vetni; a régiebb magvak rendszeren több nappal később csíráznak.

Juliusban még repát lehet kiültetni, ha elég víz és trágya áll rendelkezésre az ültetésnél való öntözéshez. Augusztusban biborherét, fehér mustárt, homoki bükkönyt, kükökykeveréket (bükköny, borsó, rozs és tatárka) vethetünk. A homoki bükköny (két ötd) és rozskeverék (három ötd) őszszel jó legelőt, tavasszal gazdag kaszálást ad.

Ha a tarlóba vetett növényt zöld trágyául akarjuk használni, arra kell ügyekezni, hogy az légeny-gyűjtő legyen; ilyenek a szerradella, bükköny, borsó stb.

Ha augusztus végén, vagy szeptember elején még zöld takarmánynak szánt növényt akarunk termelni, csupán a fehér mustárra lehetne számítani. Rोजs és homoki bükköny jól kitelelnék, ha októberben vetjük is, de a korai vetés még is tanácsosabb, mert kora tavasszal kiftűnő takarmány áll rendelkezésünkre.

A kora feltörésekből és a tarlók észszerű bevetéséből származó előnyök szembeötlők. Első sorban kiftűnő eszköz a kulturnövények állati és növényi ellenségeinek kiirtására. A gyomok magvai kikelnek a föld megporhanyítása és a levegő hozzájárulása és később a kaszálás vagy legeltetés alatt, s esetleg fogasolás folytán megsemmisülnek.

A rovarokat és azok álcáit részben közvetlenül megsemmisíti az eke vagy a fogas, részben a madarak könnyebben feltalálják azokat és tömegesen elpusztítják. Továbbá a talaj fizikai tulajdonságai lényegesen javulnak a megmunkálással és a nedvesség elpárologása csekélyebb lesz. Ha a tarló hánthatlanul marad, a talaj felszine megkeményedik a napsugarak közvetlen hatása alatt, jó melegvezető lévén, a szerves anyagok felbomlása tulságosan erélyes lesz; ezekből nagyon sok megy veszendőbe. A képződött

salétrom-savas vegyületek a talajnedvesség-gel együtt mélyre leszivárognak, ha a talaj nincs oly növényekkel bevetve, amelyeknek gyökerei amazokat felszívják. A tarlónövények művelése elejét veszi ennek, mert a salétrom-savas vegyületek felszívódva szerves legényynyé alakulnak át.

„N-t.”

Az erdélyi gazdasági egylet egy éve. 1895. Összeállította: Tokaji László g. egylet titkár. Az erdélyi gazdasági egylet egy évi működését feltüntető füzetet átolvasva, csak elismeréssel emlékezhetünk meg azon valóban méltánylandó buzgóságról, melyet a nevezett egylet az 1895. évben közgazdaságunk emelkedése, fejlődése és általános haladása érdekében kifejtett.

A választmány jelentése után az 1895. év gazdasági viszonyai vannak feltüntetve, különösen az ár-depresszióról, az 1895. évi törvényeinkről és termelésükről van sok utánjárassal megírt adat. Ajánljuk gazdaközönségünk figyelmébe eme füzetet. Ára 1 korona. (Kapható az erd. gazd. egyletnél Kolozsvárt.)

A méz hamisítása. A méz, mint sokféle képp használt s éppen ezért igen keresett s kedvelt, aránylag drágán fizetett árucikk, újabb időben mindinkább hamisítatik. E „Surrogat-ipar” már annyira elterjedt, hogy manapság a piacon majdnem több a hamisított, mint a valódi méz. Ezen kiváló élelmiszer természeté már magával hozza, hogy a hamisítás könnyen kivihető s akárhany esetben ki sem mutatható. A hamisított méz különösen Németországban (Baden, Württemberg, Oroszország) talál vevőre. A mézet viaszhulladékokkal vagy keményítő sziruppal föleresztik s vásznon átszűrlik. A méz nagyobb mennyiségű viaszt könnyen fölvesz s azért e hozzákeverés alig ismerhető fel. A valódi mézillatot különféle virággal, illetve kivonatának hozzákeverése által helyettesítik. E hamisítvány azonban könnyen felismerhető arról, hogy a levegőn ily mű-méz csakhamar cukorjegeczes barnás, kevésbé édes s majdnem sötét-barna színű lesz s ezenkívül a levegőn gyorsabban keményedik.

Piaci árak.

Nagy-Enyed, 1896. május 3.

Buza legjobb	100 kilogramm	7-50
„ középserű	„	7-
Kétszeres legjobb	„	6-50
„ középserű	„	6-
Rozs legjobb	„	6-
„ középserű	„	5-
Zab legjobb	„	6-
„ középserű	„	5-50
Kukorica (tengeri)	100 kilogramm	5-20

Szerkesztőség:

Dr. MAGYARI KÁROLY. TÖRÖK BERTALAN.

Kiadók: Cirner és Lingner.

Cirner és Lingner könyvnyomdája, Nagy-Enyeden.

Nyílt tér.

(E rovatban közlötékért nem vállal felelősséget a szerk.)

Nyilatkozat.

Azon mindinkább lábra kapó híresztelést, mely szerint az általam bérbé birt gyógyszer-tár eladatott volna, vagy a közelebbi 6 év alatt eladásra kerülne, minden alapot nélkülöző híresztelésnek nyilvánítom.

Nagy-Enyed, 1896. május hó 7-én.

Papp János,
gyógyszerész.

Sz. 685—1896. tkv.

Árverési hirdetés.

Az abrudbányai kir. járásbíró, mint telekkönyvi hatóság részéről közhírré tétetik, hogy Bokanics György verespataki lakos végrehajtónak Guitta Romulusné szül. Tryok Viktoria végrehajtást szenvedő elleni 300 frt tőke, ennek 1893. december 16-tól járó 6% kamatai, 36 frt költség és járuléka behajtása végett az abrudbányai kir. járásbíró területéhez tartozó Verespatak község 661. számú telekjegyzőkönyvben foglalt A + 1 rendszám 1325/1, 1325/2 hr. sz. alatti ingatlan és tartozékai Verespatak községben a község házánál megtartandó nyilvános árverésen **1896. évi június hó 19-ik napján d. e. 10 órakor** 600 frt kikiáltási ár 10%-ának bánatpénz gyanánt bírói kiküldött kezéhez leendő előleges letétele mellett a kikiáltási áron alól is el fognak adatni.

Abrudbányai kir. telekkönyvi hatóság 1896. évi márczius hó 15-én.

Zanathi Gábor,
kir. jbró.

709 1-1

725—1896. tkv. sz.

Hirdetmény.

Alulirt telekkönyvi hatóság részéről közhírré tétetik, hogy Spetecsán György az Onue nagycsergedi lakosnak Nagy-Cserged községében 253 szám alatt megújított telekjegyzőkönyve eltevedett C. teherlapjának 593—896. tkvi szám alatt kelt végzés szerint 1—8 sorszám alatti bejegyzéssel elkészített tervezete elfogadtatott s annak közzététele a 18058—888 I. M. szám alatti rendelet értelmében elrendeltetett.

Miről összes érdekeltek azzal értesítettek, hogy a nagycsergedi 253 számú tkvj elveszett C. teherlapjának újonnan elkészített tervezete ezen telekkönyvi hatóság iródájában **1896. július hó 1-ig** megtekinthető, s ezen határidőben a tervezet összeállítására vonatkozólag kifogás emelhető s a mely határidő eltelté után pedig a kifogások figyelembe nem fognak vétetni s az elkészített tervezettel az eltevedett C. teherlap pótoltnak fog kimondatni.

A kir. járásbíró, mint telekkönyvi hatóság.

Balázsfalván, 1896. ápril 13-án.

A kir. járásbíró.

Enyedi Lajos,
kir. it. tábl. bíró.

707 1-1

**Schicht-féle
SZIN-SZAPPAN**Törvényszéki-
leg beajstro-
mozott

védjegy:

Igen jól van szárítva, kitűnően tisztító, igen takarékos a használatban, kezessé mellett tiszta és ártalmatlan a fehérnemű és kéznek, egyáltalában a legjobb, ami a szin-szappanból van.

Senki sem bánja meg a kísérletet.

Kapható Nagy-Enyeden:

Ifj. Lázár Károlynál.

701 3-20

„Zacherlin”

hatása
bámulatos!
Ugy öl mint
egyetlen
más

szere sem, mindennemű rovarokat — poloskákat, bolhákat, konyhabogarakat, molyokat, svábbogarakat, stb. — s ezért, mint a maga nemében a világon páratlan szer, híressé és keresetté lett Ismertető jelei: 1. a lepecsételt üveg. 2. a „Zacherl” név.

672. 4—10

Kapható a következő cégekknél:

Nagy-Enyeden: Bisztricsány Lajos.
„ Cirner J. József.
„ Winkler János.

Gyulafehérvártt: Fingerhut Jakab.
„ Fröhlich Gyula.
„ Jakabfy Albert.
„ Nagy József.

Gy.-Fehérvártt: Szentgyörgy Mór.
Abrudbányán: Holnay Árpád.
„ Molnár Árpád.

Balázsfalván: Schieszl Károly.
Maros-Ujvártt: Simon Pál.
„ Virág Tamás.

Egy hold kaszálható 3 éves
luczernás egy évre
haszonbérbe kiadó.
Értekezhetni a kiadóhivatalban.

2-3

Sz. 892—1896. tkv'

Arverési hirdetmény.

Az abrudbányai kir. járásbíróóság mint telekkönyvi hatóság részéről közli a tétetik, hogy Jepure Todor a lui Andrei mogosi lakos végrehajtónak Bogdan Joanna lui Alea férj. Valk Stefanne mogosi lakos végrehajtást szenvedő elleni 100 frt tőke, ennek 1894. évi január 23-tól járó 6% kamatai, 59 frt 75 kr költség és járuléka behajtása vegett az abrudbányai kir. járásbíróóság területéhez tartozó Mogos község 733. számú telekjegyzőkönyvben foglalt A + 1-2 r. sz. 7994/2, 8022 hr. sz., a 621 sz. tjkvben 1-11, 13-15, 17-23 r. szám, 6215, 6238, 6657, 6658, 6676, 6684, 6780, 6783, 6794, 6796, 6797, 6810, 6814, 6842/1, 6843, 6855/1, 6910, 6927, 7540, 7850, 7879/2 7884, 7986, 8002, 8007, 8023, 8025, 8035, 8040/1, 15533, 15535/1, 15535/2 hr. sz. ingatlanok és tartozékai Mogos községben a községhezánál megtartandó nyilvános árveresen 1896. évi július hó 9. napján d. e 10 órakor 7, 42, 4, 3, 296 frt 50 kr, 7, 11, 9, 19, 22, 30, 43, 6, 4, 2, 2, 5, 6, 10, 22, 10, 4, 17 frt kiküldési ár 10%-ának bányapénz gyanánt bírói kiküldött kezéhez leendő előleges letele mellett a kiküldési áron alól is el fognak adatni.

Abrudbányai kir. telekkönyvi hatóság 1896. év márcz. hó 29-en.

706. 1-1

Zanathi Gábor,
kir. bíró.

Pintzgau tiszta vérü

3 éves

BIKAeladó Szöcs Péternél
Szorokszón p. Alke-
nyér.

705 2-2

* Utolsó főhuzás. *

Magyar
osztály sorsjáték.

Legnagyobb nyeremény a legkedvezőbb esetben

1 Millio Korona.

Huzás naponta

1896 Majus 12 től 28 ig.

Nyeremény	korona	=	korona
1 jutalomdíj	600 000	=	600 000
1 " "	400 000	=	400 000
1 " "	300 000	=	300 000
1 " "	200 000	=	200 000
1 " "	100 000	=	100 000
2 " "	40 000	=	80 000
2 " "	20 000	=	40 000
5 " "	10 000	=	50 000
10 " "	8 000	=	80 000
34 " "	6 000	=	204 000
100 " "	2 000	=	200 000
200 " "	1 000	=	200 000
2 650 " "	200	=	530 000
22 000 " "	150	=	3 300 000
25 007 nyeremények és 1 jutalom		=	6 284 000

III. osztályú vételsorsjegyek árai:

$\frac{1}{1}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{10}$	$\frac{1}{20}$
60,—	30,—	6,—	3,— forint

Ezen eredeti sorsjegy árakon kívül ajánlott levél portója és nyeremény jegyzékért 25 Kr. melléklendő.

Sorsjegyeket ajánl és szétküld az összegnek postautalványon való előzetes beküldése mellett vagy utánvétellel

Heintze Károly

Budapest, Szervita-tér 3.

Sürgöny cím: Lottoheintze Budapest.

646. 10-12

Az Agrár Takarékpénztár Részvénytársaság

Maros-Vásárhelyt

1896. július hó 1-én kezdi meg üzleti működését.

Előjegyzéseket és bejelentéseket jelzálog és más köleső-
nőkre azonban már addig is elfogad

az igazgatóság.

708 1-6